

УДК:007:37.04

І. О. Бугло

*Комунальний заклад «Спеціальний навчально-виховний заклад
I–II ступенів № 2» Харківської обласної ради*

Практична діяльність учнів у системі інтегрованої освіти як один із головних чинників адаптації осіб із особливими потребами

Бугло І. О. Практична діяльність учнів у системі інтегрованої освіти як один із головних чинників адаптації осіб із особливими потребами. Статтю присвячено проблемам практичного використання соціально-комунікативних методів навчання учнів початкової школи в умовах спеціального навчального закладу: зокрема, це проведення інтегрованих занять, які дозволяють комбінувати різні форми та методи (діалоги, ігри, казкотерапію, малювання тощо), синтезуючи їх із метою максимально ефективного виконання завдань, поставлених на уроці. Наголошено, що саме практична діяльність в поєднанні з теоретичною складовою забезпечує можливість адаптувати дітей до навчання в спеціалізованому навчальному закладі.

Ключові слова: інтегрована освіта, адаптація, особи з особливими потребами, соціалізація, інвалідність.

Бугло И. А. Практическая деятельность учеников в системе интегрированного образования как один из главных факторов адаптации личности с особыми потребностями. Статья посвящается проблемам практического использования социально-коммуникативных методов обучения учеников начальных классов в условиях специального учебного заведения: в том числе, это проведение интегрированных занятий, которые позволяют комбинировать различные формы и методы (диалоги, игры, сказкотерапию, рисование и т.д.), синтезируя их с целью наиболее эффективного выполнения заданий, поставленных на уроке. Акцентируется, что именно практическая деятельность в сочетании с теоретической составляющей и является тем, что обеспечивает возможность адаптировать детей к обучению в специализированном образовательном учреждении.

Ключевые слова: интегрированное образование, адаптация, лица с ограниченными возможностями, социализация, инвалидность.

Buglo I. Practical activity of pupils in the system of integrated lessons as one of the main factors of adaptation of a person with special needs. The article is devoted to the problems of practical usage of social-communicative methods of primary education in specialized school. In particular it deals with the usage of integrated lessons which can give an opportunity to combine different forms and methods (dialogues, games, singing, drawing etc.) joining and combining them in order to complete the tasks of a lesson the most effectively. It is the practical activity together with the theoretical part which gives the best opportunity to adapt children for study in the specialized school.

Keywords: integrated education, adaptation, people with disabilities, socialization, disability.

Головною метою навчання та виховання учнів з особливими потребами є адаптація їх до соціальної життєдіяльності та встановлення втрачених соціальних зв'язків.

Шляхи реалізації цього завдання висвітлені в багатьох роботах таких авторів, як В. І. Бондар, Л. С. Вавіна, В. П. Гудоніс, Т. М. Дехтяренко, І. Г. Єременко, Н. С. Коломинський, В. А. Липа, С. П. Миронова, Л. Г. Петрова, Б. П. Пузанова, В. Б. Едігей, В. М. Синьов, Є. П. Синьова, Н. Д. Соколова, В. Є. Турчинська, А. Г. Шевцова, Д. І. Шульженко та багатьох інших.

Враховуючи всі аспекти роботи з дітьми, що мають особливі потреби, наголосимо, що

соціальна поведінка випускника допоміжної школи визначається якістю навчальної та виховної роботи протягом усього навчання в спеціалізованому закладі. Завданням нашої роботи є сформулювати шляхи використання соціально-комунікативних методів навчання учнів початкової школи в таких умовах.

Одним із важливих чинників соціалізації особистості є її здатність до спілкування, а водночас і формування комунікативних потреб і можливостей. Важливе місце у цьому процесі посідає молодший шкільний вік – найбільш сприятливий період для виховання працелюбності, самостійності, дисциплінованості, культури праці, поваги до праці і до людей.

Але слід зазначити, що дитина з вадами розвитку відрізняється відсутністю бажання «виховуватися» та «навчатися». Залишається тільки її бажання або необхідність у спілкуванні. Саме спілкування буде сприяти розвитку практичних навичок, які допоможуть дитині визначити форми поведінки, вплинуть на її моральні установки, допоможуть у формуванні стилю життя.

Тому з перших днів перебування дитини в названому навчально-виховному закладі вчителі спонукають вихованців до діалогу. Кожен урок, кожен виховний захід, кожна перерва або прогулянка несе в собі привід для виникнення діалогу. Педагогами обов'язково створюється ситуація, в якій через гру відпрацьовуються форми поведінки та навички спілкування. Адже саме гра здатна здійснювати найбільш ефективний виховний вплив на дітей молодшого шкільного віку та відповідає їх природним особливостям.

Залучення батьків до запропонованих вчителем форм роботи з дитиною, їх емоційна та моральна підтримка завжди сприяють максимально швидкому розвитку та адаптації дитини в суспільстві.

Але сьогодні не можна недооцінювати вплив засобів масової інформації на світосприйняття учнів. Діти вірять у реальність ін-

формації, яку отримують з екранів телевізора та моніторів комп'ютера. Залежність від телебачення виховує в них пасивне ставлення до живого діалогу. Для вирішення цієї проблеми необхідно створити свою «телевізійну програму». Екранізація вивчених казок, оповідань, інсценування пісень, віршів, демонстрація досвіду з краєзнавства, застосування створеного матеріалу на уроках – все це не тільки допомагає реалізувати головну мету, яка полягає в адаптації дітей до соціальної життєдіяльності та встановлення втрачених соціальних зв'язків, а ще й учить аналізувати виконану роботу, відокремлювати непотрібну інформацію, вилучати необхідний матеріал, самовдосконалюватися та самореалізовуватися.

«Йти в ногу з прогресом» – це не просто слова, а щоденна робота кожного вихователя та вчителя. Для дитини з особливими потребами вчитель стає провідником у життя. І якщо учителів не хочуть, щоб їх замінили «шреки» та «монстрики», педагоги повинні залучати до своєї роботи різноманітні сучасні технології, що надасть можливість та час відпрацювати практичні навички читання, письма, рахування, малювання, конструювання, шиття, співу, самообслуговування, тобто всього, що стане в нагоді дитині для повноцінного життя в сучасному суспільстві.

Література

1. Бондар В. І. Підготовка учнів допоміжної школи до самостійної трудової діяльності / В. І. Бондар. — К. : Рад. шк., 1987. — 128 с.
2. Буфетов Н. М. Нравственное воспитание во вспомогательной школе / Н. М. Буфетов. — Алма-Ата : Мектеп, 1988. — 88 с.
3. Вавіна Л. С. Формування у сліпих учнів навичок мовленнєвої діяльності в процесі вивчення української мови і читання / Л. С. Вавіна // Дефектологія. — 2005. — № 4. — С. 30—34.
4. Дети с ограниченными возможностями: проблемы и инновационные тенденции в обучении и воспитании : хрестом. / сост. Н. Д. Соколова. — М. : ГНОМ и Д, 2001.
5. Дехтяренко Т. М. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей із особливими потребами / Дехтяренко Т. М., Вавіна Л. С. — К. : Університетська книга, 2012.
6. Єременко І. Г. Наукові основи корекційно-виховної роботи в допоміжній школі : метод. лист / І. Г. Єременко. — К. : Рад. школа, 1970.
7. Єременко И. Г. Олигофренопедагогика / И. Г. Єременко. — К. : Вища шк., 1985.
8. Коломинский Н. С. Развитие личности учащихся вспомогательной школы / Н. С. Коломинский. — К. : Рад. шк., 1978.
9. Липа В. А. Основы коррекционной педагогики : учеб. пособ. / В. А. Липа. — Донецк: Лебедь, 2002.
10. Липа В. А. Психологические основы педагогической коррекции / В. А. Липа. — Донецк : Лебедь, 2000.
11. Психолого-педагогічні основи корекційної роботи в спеціальній школі / за ред. С. П. Миронової. — Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський держ. ун-т, інформ.-видав.

відділ, 2004. — 220 с.

12. Синьов В. М. Використання дитячої гри у навчально-виховній роботі з учнями допоміжної школи / В. М. Синьов, С. Ф. Ніколаєв ; Мін-во освіти УРСР, Респ. навч.-метод. каб. спецшкіл. — К., 1968. — 57 с.

13. Турчинская В. Е. Организация самоподготовки во вспомогательной школе-интернате / Турчинская В. Е., Николаев С. Т. // Методические рекомендации учителям и воспитателям. — К. : РУМК, 1988. — 42 с.

14. Шульженко Д. І. Основи психологічної корекції аутистичних порушень у дітей : монографія / Д. І. Шульженко. — К. : Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, 2009. — 385 с.

УДК 376

І. Г. Колісник

Комунальний заклад «Харківський санаторний навчально-виховний комплекс № 1» Харківської обласної ради

Школа самоконтролю в санаторному НВК як умова успішної адаптації дітей, хворих на цукровий діабет

Колісник І. Г. Школа самоконтролю в санаторному НВК як умова успішної адаптації дітей, хворих на цукровий діабет. У статті розглянуто проблему необхідності надання психологічної та соціальної допомоги дітям, хворим на цукровий діабет. Встановлено важливість навчання самоконтролю, психологічної підтримки дітей із цукровим діабетом. Проведено дослідження психологічних особливостей учнів, хворих на цукровий діабет, за результатами якого організовано проблемно-цільове навчання самоконтролю та психокорекції дітей та їх батьків. Відзначено позитивну динаміку глікемічного контролю дітей, які проходять школу самоконтролю з урахуванням їх психологічних особливостей. Розроблено систему заходів, спрямованих на забезпечення довгострокового здоров'я, психосоціальної адаптації, подальшої працездатності хворих на цукровий діабет дітей.

Ключові слова: самоконтроль, особи з особливими потребами, соціальна адаптація.

Колесник И. Г. Школа самоконтроля в санаторном УВК как условие успешной адаптации детей, страдающих сахарным диабетом. В статье рассмотрена проблема необходимости оказания психологической и социальной помощи детям, больным сахарным диабетом. Установлена важность обучения самоконтролю, психологической поддержки учащихся с сахарным диабетом. Проведено исследование психологических особенностей детей, больных сахарным диабетом, по результатам которого организовано проблемно-целевое обучение самоконтролю и психокоррекции детей и их родителей. Отмечена положительная динамика гликемического контроля детей, которые проходят школу самоконтроля. Разработана система мероприятий, направленных на обеспечение долгосрочного здоровья, психосоциальной адаптации, дальнейшей работоспособности детей, больных сахарным диабетом.

Ключевые слова: самоконтроль, люди с особыми потребностями, социальная адаптация.

Kolesnik I. School self-control in the health TEC as a condition of successful adaptation of children with diabetes. The paper analyzes data from the scientific literature on the need to provide psychological and social support to children with diabetes mellitus. The necessity of learning self-control and psychological support for children, a study of psychological features is specified. The organization of problem-based learning and self-correction of children and their parents is studied. The school self-conducted psychological adaptation of children in living with diabetes develops proper motivation exercise self-control. A system of measures aimed at ensuring the long-term health, psychosocial adaptation, and further efficiency diabetics' children. The noted positive dynamics of glycemic control children who are school self.

Keywords: self-control, people with special needs, social adaptation.

У сучасному світі значно зросла кількість дітей із порушеннями психофізичного розвитку. За офіційними даними Держдепартаменту медичної статистики Міністерства охорони

здоров'я України, за останні роки рівень дитячої інвалідності в Україні збільшився на 9,4 %. Цукровий діабет є однією з найважливіших проблем охорони здоров'я внаслідок його ве-